

TROLDSPÆJLET

Meddelelsesblad for Karin Michaëlis Selskabet. nr. 14 af 13. marts 2009.

Indholdsfortegnelse:

1. Redaktionel note.
2. Årsmøde i selskabet & Generalforsamling.
3. "På kanten af Karin..."
 - Udstilling i Ålborg
 - Den Dahlerupsk familiekrønne
 - Speciale til udlån
5. Uddrag af "Barnet".
11. Uddrag af "Glædens skole".
16. Forord til "Das Antlitz des Kindes"

Redaktionelle noter: Som oplæg til det kommende møde i selskabet har jeg valgt at bringe et par uddrag af forfatteren selv. Det er naturligvis svært at vælge korte afsnit ud af sådanne bøger, men her er valgt indledningen til bogen "Barnet", idet jeg synes det på passende vis angiver rammen for romanen. Fra "Glædens Skole" er valgt et meget atypisk kapitel, nemlig det, hvor KM, lidt ude af sammenhæng med bogen i øvrigt, pludselig tager en tur ud af en håndarbejdstangent. Og endelig er fra "Antlitz des Kindes" taget bogen forord, hvor KM søger at sætte en ramme for bogen. Fra denne bog er det i øvrigt mildt uretfærdigt overhovedet at bringe udelukkende et tekst-uddrag, for det helt enestående ved denne bog er de fotografiske illustrationer. Alle tre uddrag er tænkt som beskedne appetitvækkere forud for årsmødet, man kan naturligvis ikke yde værkerne fornøden retfærdighed. Alligevel – velbekomme.....

BREAKING NEWS: Weekendavisen af i dag (13.3.2009) rummer hele 2 store artikler om Sophus Michaëlis.

Karin Michaëlis Selskabet

Årsmøde den 21. marts 2009,
kl. 13 - 16 i Caféen i Literaturhaus' kælder

Tema: "Barnet" i Karin Michaëlis' bøger

Gennembrudsromanen "Barnet" fra 1902.
Oplæg ved Stine Kure, Stud. Hum. ved RUC

"GlædensSkole" fra 1914,
Her beskrives Eugenie Schwarzwalds reformskole i Wien.
Oplæg ved Hanne Meyer, tidl. rektor for Esbjerg Seminarium

Årsmøde afsluttes med generalforsamling.

Gratis adgang.

Tilmelding til sd@cnas.dk vil være en fordel med henblik på mødets
praktiske tilrettelæggelse.

I forlængelse af årsmødet afholdes efterfølgende generalforsamling i selskabet med følgende dagsorden:

- 1) Valg af dirigent, referent og godkendelse af dagsorden.
- 2) Styrelsen aflægger årsberetning.
- 3) Kassereren fremlægger årsregnskabet med påtegning af revisor.
- 4) Indkomne forslag.
- 5) Valg af medlemmer og suppleanter til styrelsen.
- 6) Valg af revisor.
- 7) Fastsættelse af årskontingent.
- 8) Nye initiativer.
- 9) Eventuelt.

"På kanten af Karin..."

1 - Udstilling i ALBORG

Frem til den 29. marts 2009 har Nordjyllands Kunstmuseum en udstilling af et udvalg af Kirsten Kjærs billeder – selskabets medlemmer kender hende som hovedpersonen i "Hjertets Vagabond" af Karin Michaëlis – sat i scene af Tage Andersen. Nærmere oplysning fås på www.nordjyllandskunstmuseum.dk . I en introduktion til udstillingen hedder det:

"Da blomsterkunstneren Tage Andersen flyttede fra Viborg til København i 1976, overtog han Sven Schaumanns fantastiske blomsterbutik ved Kongens Nytorv. Her mødte han billedkunstneren Kirsten Kjær, et farvestrålende menneske og en brændende kunstnersjæl. Kan man skildre et venskab på en udstilling? Ja, det kan man og det er netop en hyldest til Kirsten Kjær og venskabet med hende, der er anledningen til denne udstilling.

Kirsten Kjærs utrolige liv, hendes møde med markante personligheder og hendes rejser over hele verden kan man umiddelbart forstå, hvis man oplever hendes malerier og tegninger. De befinder sig til daglig på hendes museum ved Frøstrup i Thy, men i to vintermåneder har KUNSTEN gennem et generøst udlån fået lov at vise knap 150 værker, udvalgt af Tage Andersen.

"Hun sidder tit og falder hen i betragtning af en farvekombination. Sjældent i malerier, men gerne i tøj eller blomster. Hun har altid blomster om sig, og hun er ven med Københavns mest mondæne blomsterhandler. Sommetider sidder hun i hans bagbutik og stirrer fortabt ind i en grammofonliljes ildrøde dragt, indtil hun pludselig vågner op med et indianerhyl ... Og så fejer hun resolut ud af lokalet og hen til en farvehandler for at få en farve så rød som en grammofonliljes blomst."

Sådan faldt ordene en nær ven og kunstjournalist, Johan Møller Nielsen, i pennen i 70'erne. Daglige besøg, samtaler og meningsudvekslinger har været grundingsredens i det usædvanlige venskab mellem Tage Andersen og Kirsten Kjær.

Mødet mellem billedkunsten og blomsterne, Tage Andersen og Kirsten Kjær, lever videre i Kirsten Kjærs malerier og Tage Andersens tableauer. Med intensitet og gensidig inspiration fik Tage Andersen og Kirsten Kjær betydning for hinanden, - en dobbeltcocktail af energi og begejstring. De stammer begge fra Thy, men fandt sammen i hjertet af København, omgivet af bourgoisi og bohe-me.

Var det en jydsk djærvehed eller bare gemytternes overensstemmelse, der bragte dem sammen? Se selv og lad dig forføre af de to ildsjæle".

2 - Den Dahlerupsk familiekrønike

I en helt uvedkommende sammenhæng er jeg faldet over "Ursula Dahlerup. Baronessens Erindringer. 1840-1925". Redigeret af Ulla Dahlerup & Bent Dahlerup, Gyldendal, 1989.

Bogen har en række referencer til Karin Michaëlis, idet dennes søster Alma var gift ind i den dählerupske familie. Jeg kan ikke lige gennemskue den eventuelle relevans. Men noget siger mig at der kunne være tale om interessante informationer. Henvendelse fra vidende skribent imødeses!!

3 - Speciale til udlån

Selskabet har nu en kopi af et universitetsspeciale om Karin Michaëlis. Det drejer sig om "INDGANGEN OG UDGANGEN. Om de ubevidste kræfter i kvindeligheden i Karin Michaëlis forfatterskab". Specialet er fra 1980 og er skrevet af Birgit Christiansen & Tove Wentzel. I alt på 152 sider. Det kan lånes ved henvendelse til Henning Høeg Hansen – mod betaling af porto begge veje.

"Barnet" af Karin Michaëlis. Indledningen. Her gengivet efter 3. oplag, Gyldendal, 1949:

Barnet skulde dø. Barnet maatte dø. De ønskede det begge - - nu.

N u ønskede de det.

Barnet ønskede det med.

Det var, som Stuerne rundt om stod og døde, som Hjemmet blev en kold, stum Gravhvelving, der ikke kom Livet og de Levende ved.

Kun et eneste Sted var fredlyst, fuldt af Sol, fagert af Blomster og lunt af stadig Latter - - Rummet, hvor Barnet laa, den lille Andrea, den store, voksne Datter.

Saadan var hun, at alle Mennesker elskede hende, alle Mennesker der i Byen.

Fra Sælgekonerne omme paa Torvet, hvor hun plejede at købe Aarets Frugt, kom nu tykke, graa Kræmmerhuse med gule Blommer.

"Jeg vil snuse, Høne, jeg vil snuse," lo hun og lugtede til Blommerne, som hun slet ikke maatte spise.

Fra de store Haver rundtom Byen kom dyngvaade Blomster hver Morgen, og om Aftenen ringede Venner og Veninder paa med Grene og lodne Bregner, som de hentede ude i Skoven - hvor Andrea aldrig mere skulde komme.

"Lad mig gramse, Høne," og hun fik Grønt og Blomster i Hænderne og blev vaad og lo højt.

Fattige Koner i Kældrene og fattige Jomfruer i Stiftelsen skar Pelargonier af Vinduespotterne og kom med dem.

For Blomster, det var jo det fineste, de havde.

"Høne, men giv dem dog Kaffe," raabte Andrea, og hun vilde se paa, at de drak Kaffen; men Pelargonierne krammede hun itu, for de lugtede af ingenting.

"Ved du hvad, jeg har da en graadig Næse, den kan aldrig faa nok!" og saa lo hun og Moderen af den lille Næse, der var saa fin og smal og slet ikke saa graadig ud.

I en stor Krukke stod Siv og Dunhammere. De var nede fra Aaen, hvor Andrea hver Aften plejede at ro i sin hvide Baad, medens hun sang og hujede, saa det lød helt ovre i Bakkerne hos Bønderne - eller hun laa plat paa sin Mave i Bunden af Baaden og spiste kolde Pandekager og drev for Strømmen.

Kun naar Maanen skinnede kom hun aldrig paa Aaen.

Men hver Gang hun saa hen til de Siv, tænkte hun paa, at nu var det Hele forbi for hende.

Under Loftet fløj - spiddet paa Knappenaale - en Hærskare af store, skinnende Sommerfugle. De var kommen fra Brasilien med en Fætter, og hun elskede at have dem om sig for deres dejlige Farver, som hun rigtignok ikke mere kunde se, men godt huskede, og for alle de Indbildninger, der fulgte med Tanken om at eje noget "dybt, dybt inde fra de store Urskove".

Det bedrøvede hende, at de var paa Knappenaale, de maatte hellere være levende.

Midt i Loftet hang en lille Uro fint udskaaret i hvidt Træ. Den baskede altid rundt og bragte de spiddede Sommerfugle til at skælve.

Om dem havde der staaet en Kamp.

Paa Lægernes Bud var der kommen en Sygeplejerske med lange, haarde Hænder og tunge Trin. Hun fordrede, at det støvede Stads straks blev pillet ned, det var uforsvarligt i en Sygestue.

Da havde Andrea tudbrølet og var sprunget ud af Sengen. Inden Aften var saa den strenge Dame færdig i det Hjem.

Moderen passede sit Barn, og Sommerfuglene fløj under Loftet.

Paa en Knage hang hendes Skøjter. I en Krog stod hendes Aarer.

Hun havde den Forfængelighed selv at slæbe Aarerne til og fra Baaden.

Bogskabet var ynkelig tomt for Bøger, thi naar Andrea ønskede nye - hun vilde ikke laane, hun vilde eje - solgte hun de gamle, men de gamle havde ikke synderlig Værdi paa Grund af de mange Æselører ved dejlige Steder.

I Bogskabet bag de grønne Silkeforhæng stod saa hendes Balsko og Eskimostøvlerne. Men i Bunden af Bogskabet laa en Forsamling af Ben og gammelt Jern.

Andrea fik en Øre for Pundet omme hos Fedtkræmmeren.

Andrea hittede paa i al Uskyldighed.

Hun laa og grisede med et Par Lyngduske, som Vadskerkonens Dreng var kommen med. De var fra "Trimlebakken", hvor Andrea hvert Aar pillede Tyttebær omkap med Fatighus-konerne og rullede rundt - alene - til Skørt og Kjole gik i Las.

Saa lovede hun sin Kjole til den, som var mest fattig, men inden hun gav den bort, maatte Kokkepigen veje den. Hun kunde faa fem Øre for Pundet af "Pjalter" omme paa Papirfabrikken.

Andrea morede sig med at lade den tørre Jord drysse fra Rodtrevlerne ned paa Lagen og Natkjole.

"Naa, Høne - - den er nok værre, hvad?" Og hun lod det drysse.

Naar de smaa snavsede Tøse kom med en halvsuttet Sukkerstang eller et dejligt Glas-skaar fra Rendestenen, vilde Andrea have dem løftet op, og de kyssede hende lige midt paa Munden - men bagefter maatte Moderen vadske hende i Ansigtet.

Hvergang det ringede, lyttede hun efter og jublede over de mange Gaver, der blev ved at komme.

"Høne," sagde hun, "du tror da vel ikke, det er, fordi - - det, du ved nok?"

Moderen rystede paa Hovedet og lo, og Barnet lo med. De fandt altid Anledning til at le, og de vidste beggeto, det var den klogeste Maade at genne de meget sørgelige Tanker bort fra Stuen.

"For til min Fødselsdag fik jeg da enogtredve Lykønskninger, foruden Godter og Gaver!"

Andrea laa og saa henimod Vinduet.

"Aa - laan mig den Kikkert!"

"Hvad vil du dog med den?"

"Jeg skal bruge den." Hun kneb Læberne sammen og saa næsvis ud.

"Nysgerrigper!"

Moderen hentede Kikkerten, og Andrea stak den under Tæppet.

Lidt efter, da Moderen var ude efter Vand, listede Andrea den frem. Underfundigt smilende holdt hun den for Øjnene, rettede den mod Vinduet og skruede op og ned.

Der skulde være en Gavl med en Storkerede - men den var der ikke.

Men den var der ikke! - - -

Stille slap hun Kikkerten, lod Hænderne falde og sukkede, men da Moderen kom, var hendes Øjne glade igen.

"Ved du. . . jeg kunde formeligt lide at komme paa Bal en lille Gang endnu!" Og hun skævede nedad den lyseblaa Natkjole, der var udsyret med Silkeblomster paa Kraven. Og

hun skottede til Sløjferne i de to mørke Fletninger, der bandt hende til Pudren som blanke Lænker.

"Jeg kender ingen, som har lyseblaa Natkjoler, vel? Det var da sjovt, vi hittede paa det! Ok ja, som man har danset, baade naar man maatte, og naar Far blev gal i Kalotten over det. Der er slidt noget paa Pusselankerne!"

Med Besvær stak hun den ene Fod frem.

"Herregud, sikken maver lille Tingest! Godt var det, jeg tog min Dans i Tide, ellers havde jeg saamaend sprættet Sengen af Led i den her Tid. Siger du ikke det, Høne? Giver du mig ikke Ret?"

"Jo vist saa ...men prøv nu paa at sove, Skat!"

"Sove, saa du tror, jeg vil sove! Jeg vil sludre, vil jeg, og ikke sove en eneste Døjt. Du er da vel ikke træt eller gnaven?"

Nej, det var Moderen ikke.

Pigen kom med et Brev. Moderen tog det.

"Det er fra Josse ...skal jeg læse det?"

Men Barnet vilde gemme det Brev, til hun blev rask.

Hun fik det i sine Hænder.

"Mor . . . man ved aldrig, hvad der staar indenfor saadan to hvide Mure. Man kunde blive bange. . ."

Moderen lo.

"Josse er ikke saa slem, som hun lader . . . men skal jeg dog ikke læse det?"

"Nej . . . jeg vil have det selv. Jeg vil læse det selv . . . naar Øjnene bliver helt gode!"

Hun laa og krammede med det, anstrengende sine Øjne for at tyde Underskriften.

"Det er saa levende, saadan et Brev!"

Saa lagde hun det fra sig.

"Lille Mor!"

"Ja - "

"Vil du ikke gøre alt, hvad jeg ber om, selvom det er dumt, naar det da ikke er altfor græsselig dyrt?"

Moderen nikkede.

"Men naar det alligevel koster noget, hvad?"

"Det ved du jo godt, lille Barn!"

"Naa, jaja, saa tror jeg dig og tager dig paa ordet. Jeg synes, vi skulde lave Fest idag, vi tre Gamle. Hvad siger du til det?"

"Fest?"

"Netop Fest, ja. Jeg vil have Bedstemor Voldbys Guld kæde paa og alle Ringene. . . Slidder Sladder, lille Mor, jeg er jo ikke træt i Fingrene idag. Saa laver du Femté til dig og Far med smaa Kammerjunkere til og rører en Æggesnaps til mig, rigtig hvid og fed. Du tager din ny Bluse paa og reder Skilningen lige. . . husk det! Og saa . . . nej, det skal du gøre allerførst. . . saa sender du Bud til gamle Nikolajsen, om han vil komme straks med sin Harmonika og spille to Timer nede i Gaarden. To Timer. Lutter Dans. Han gør det for femogtyve Øre Timen. Men gesvindt min Høne, gesvindt!"

Hun lo, og Moderen lo med, kyssede hende paa Panden og vilde gaa.

"Stop lidt - - der er ingen i hele den vide Verden, jeg holder saa meget af som af dig, slet, slet ingen, ikke en eneste én. Hører du det?"

Og næppe var Moderen ude, før Barnet greb det hvide Brev, flaaede det op, stirrede og stirrede.

Saa meget saa hun, at det var kun tre Linjer og en Hilsen og et Navn.

Men i Taage gled de ud.

Hun ringede. Haanden, der førte den lille Klokke, skælvede.

Hidsigt ringede hun, blev ved, til Pigen fra sit Køkken kom stormende.

"Læs Ane ...læs, skynd Dem, læs ..."

Og Ane gloede forbavset, og Ane læste.

"Engang endnu."

Ane læste det engang endnu.

"Gaa saa - det var kun det."

Nu sad Ordene i hendes Bevidsthed.

Hun virrede med Skuldrene, saa Hovedet gled af Stilling. Nakken smertede.

Ganske langsomt, ganske sagte blev hun ved at gentage Brevets Ordlyd.

Der var i hendes Sjæl ikke en Tanke ud over det.

ET GAMMELDAGS KAPITEL

For blot tredive Aar siden var i alle Kloster-, Privat- og Kommuneskoler for Smaapiger Haandarbejde og Religion de to vigtigste Fag. En Times Religion og en eller to Timers Haandarbejde om Dagen var det sædvanlige. Hertil kom for Privat- og Kommuneskolernes Vedkommende det fordrede Hjemmearbejde: Saa og saa mange Bibelsprog og Salmevers, saa og saa mange Huller broderet og Omgange strikket.

Skolereformen har efterhaanden indskrænket disse Fag mere og mere: I Amerika er Religion længst afskaffet som Skolefag, og Haandarbejdet, der var afskaffet, begynder langsomt igen at knibe sig en lille Extratime ind her og der.

At Haandarbejde fra at være Regent blev en foragtet, forhuttet Slave, skyldes ikke saameget Oprør fra Børnenes Side som Anmodninger fra Lærere og Læger.

Almindeligvis betragtes det som et heldigt Fremskridt, at Smaapiger ikke mere tvinges til at sy, strikke eller kniple. Man gaar ud fra, at enhver Kvinde senere kan tilegne sig, hvad hun i den Retning behøver, enten i Hjemmet eller gennem Privatundervisning.

Lægerne hævder, at Barnets Øjne og Holdning lider ved Haandarbejde. Ja, i tidligere Tid, da man syede ved Tællelys, ved elendigt osende Petroleumslamper eller ved aabne, ubeskyttede Gasblus, da man lod Smaapiger brodere Korsstingslandskaber paa haarfint Silkestramaj eller sy Hvidsøm, som vore Dage kun kan vurdere rigtigt ved Hjælp af Loup - da var rødkantede Øjne og ægyptisk Øjensyge hyppige, og Kvinderne maatte ofte i en ung Alder anlægge Briller.

Ethvert Arbejde bliver - selv det sundeste - ved Overdrivelse skadeligt. Kan man end ikke drikke sig fra Vid og Sans i Vand, kan man dog ødelægge de indvendige Organer ved overdreven Nydelse deraf. Jordbærplukning er en yndig Leg for Børn, saalænge de plukker fra Haanden i Munden, men den fattige Kvinde, der for en ynkelig Dagløn plukker Jordbær sine tolv Timer i Døgnet, kan meget vel tage Skade af Anstrengelsen.

I Belgien har jeg Sommerdage set Kvinder ligge paa Maven i halvmørke Stuer, hvor Skodderne var trukne for og - kniple sorte Kniplinger! Deres stakkels anstrengte Øjne taalte ikke mere Dagslyset i den lille Gaardhave, hvor Kniplerskerne sidder med deres hvide Arbejde.

Der er jo slet ingen Tvivl om, at Fortiden overdrev Haandarbejdet. Det synes os med Rette meningsløst, at unge Kvinder sad halve Dage, Maaneder igennem, og broderede paa - et Underskørt! Alligevel er vi henrykt betagne, hvergang vi kommer i Nærheden af en af de be-daarende Tyllskraver, vore Bedste- og Oldemødre lod gaa i Arv.

Efter mit Kendskab til Kvinden hævder jeg bestemt, at det er en Ulykke, at Haandarbejdet er bleven trængt saa langt tilbage. Der er Grunde i Mængde, og her skal gøres Rede for nogle af de vigtigste.

Det gælder om at gøre Livet saa godt som muligt for sig selv og for andre. Med andre Ord skaffe sig selv Tilfredshed og Glæde - og derigennem blive istand til at være noget for andre. Nu har Kvinden fra Arilds Tid elsket smukke Klæder. Det kan ikke benægtes, ikke bestrides. Det er engang saa. Findes der Kvinder, som er ligegyldige med deres Klædedragt, saa har det en eller anden forklarlig Grund, men det har sikkert ikke været saadan alle Dage for dem eller disse enkelte Undtagelser. Nu kan, ifølge Formuefordelingen i den Verden hvori vi lever, kun de forholdsvis meget, meget faa Kvinder blot nogenlunde tilfredsstille den i dem nedlagte Trang til at iføre sig smukke og forskønnende Klæder. Hundredtusinder af Kvinder forsørger sig selv og har saare lidet tilovers til at købe Stads for. Endnu flere lever i Ægteskab og forsørgeres af Mænd, men forsørgeres saa knapt, at de maa aflægge Regnskab for hver Øre anvendt udenfor Husholdningen. Og alle disse Kvinder er afhængige af Modens Svingninger og af de Handlendes Priser. De er tvungne til at lade deres Klæder sy og betale mangedobbelt den Pris, hvorfor de selv kunde fremstille dem. De er Slaver af ydre Omstændigheder, som de saa saare let kunde være Herer over. Skolen er Stedet, der kan gøre dem fri.

I enhver Skole Verden over burde det være et Maal akkurat ligesaa vigtigt som Regning og Geografi - om ikke nok saa vigtigt - at lære Smaapiger at klippe og sy deres egne Klæder.

At en saadan Reform, naar den grebes an paa rette Maade, vilde koste hvert enkelt Land Hundredtusinder, det gør ikke Sagen mere uigennemførlig. Saadanne Penge forrenter sig godt. Men Undervisningen skulde ikke, som nu, være begrændset til et Par Timer om Ugen i et Par Aar, nej, Barnet skulde tilegne sig Hemmeligheden ved Forfærdigelsen af Klæder i den Alder, hvor alt glider ind let som en Leg, naar det gøres nemt og behageligt som en Leg.

Børnene i de allermindste Klasser skulde, saasaare man turde betro dem Saks, lære at klippe Mønstre af Silkepapir til - Duketøj. Og samtidig lære at tegne disse, først paa Tavle, siden paa Papir. Nu skulde efter Silkepapirmønstrene klippes i billigt og tyndt Stof de ligefremmeste Dukkeklæder, der for Børnene vilde blive en Æressag at sy saa smukt som muligt. Til at sy dem behøvedes i Begyndelsen saa faa forskellige Sting, at Børnene kunde lære dem efterhaanden, som de havde Brug for dem, paa selve Duketøjet. Dukkerne gav Skolen, og Børnene maatte, under dygtigt Opsyn, selv prøve Klæderne til, og selv gøre opmærksom paa Fejlene og selv have Lov at prøve at ændre dem.

Efter Duketøjet kom Turen til Klæder til Børnene selv. Først naturligvis "Arbejdsklæder" eller "Skoleuniform", noget der var let og uden Modeluner. At Skolen til Undervisning i dette nye og vigtige Fag skulde have de allerbedste Hjælpemidler siger sig selv. Børnene skulde naturligvis lære at behandle en Symaskine, de skulde have de mest fuldkomne Skabeloner til at prøve paa, have Lærerinder, hvis Dygtighed ikke kunde tænkes større, have Ovenlyssale, Tegnestuer, hvor Mønstrene blev til o. s. v.

Barnet kunde da i Aarene fra seks til fjorten ikke blot lære at sy sine Kjoler og Undertøj, men, netop paa Grundlag af dets dybe Kendskab til Naal og Traad, kunde det ogsaa tilegne sig Færdighed i det "*skønne Haandarbejde*".

I hver Klasse Pigebørn vilde vel altid findes en eller flere, der trods den kyndige Undervisning, alle i Dage blev lidt af en Fuser til at klippe og prøve, og andre, der havde forskrækkelig svært ved at vænne sig til at levere ordentligt Arbejde. Men er ikke det samme Tilfældet i alle andre Fag? Bliver et Barn fritaget for Regning, fordi det ikke er noget Regnehoved?

Hvad opnaas nu ved, at Børnene kan sy deres egne Klæder? De kommer til at kende deres eget Legeme saa grundigt, at de aldrig vil nøjes med sletsiddende Klæder, derigennem opnaar alle andre et forhøjet Skønhedsindtryk. De lærer at forstaa, hvad de kan bære, og hvad der misklæder, det vil sige, de faar deres personlige Smag udviklet. De vil ikke blive helt saa afhængige af Moden. De vil vove nu og da at gaa paa Trods af den. De vil give sig deres Fantasi i Vold og af prægtige Stoffer skabe sig Klædningsstykker, der aldrig er set i nogen Modejournal. Men først og fremmest de vil blive uafhængige af Armod eller Rigdom. I Tilfælde af, at deres hele Liv kommer til at glide hen i smaa Kaar, er de ikke derfor tvungne til at gaa klædt i Sæk og Aske. Har de et Ønske i Retning af et kostbart Stof, er dette Ønske næsten altid opnaaeligt, fordi det kun gælder selve Stoffet. De vil uvilkaarligt vælge gode Stoffer, uvilkaarligt maaske ogsaa kostbare, men det er kun godt. Det kostbare Stof holder længe ud og mister ikke sin Skønhed.

En anden Ting vil blive Følgen. *Den Reformdragt, som Kvindeverdenen har sukket efter det sidste halvt hundrede Aar vil endelig opstaa.* Vi har haft Reformklæder nok, men de har alle lidt af visse Mangler, der gjorde dem upraktiske for den store Mængde. Enten var de hæslige, uklædelige, eller de krævede en første Rangs Tilskærer for at falde blødt og naturligt. Vokser der en Ungdom op, hvoraf hvert kvindeligt Medlem fra Barneaarene behersker Tilskærer- og Tilpasningskunsten, saa vil den skønneste Reformdragt ganske naturligt opstaa. Den vil blive et nødvendigt Led i Kvindebevægelsens Kæde.

Vore Oldemødre syede Udstyr af uforgængeligt og groft Lærred, der vilde skaffe os røde Hunde eller anden Hudsygdom. Vi er komne bort derfra og vender sikkert aldrig tilbage. Det spindelvævsfine Undertøj, der har afløst Fortidens, er skønt at se paa, yndigt at røre ved, og det brister i tredje Vask saa let som Sæbeboblen, der støder imod en Sommerfugl. For den velhavende Kvinde er det jo fornøjeligt i det Uendelige at kunne købe nyt, men sandelig er det ingen Spas for den selverhvervende unge Kvinde, naar den Imitation af Kammerdug besat med Imitation af Valenciennes, som hun møjsommeligt skrabte sammen til, gaar itu trods al Omhu og nænsom Behandling i anden Vask.

Har hun nu i Skolen lært alt nødvendigt, saa køber hun sig for de samme Penge det ægte Stof, som den rige Dame før var ene om, hun skærer det i et Mønster saa let, som var det Særken til en Dukke, og forsyner det her og der med et Par selvtegnede Hedebornotiver, en Luksus, som den rige Dame betænker sig paa baade en og to Gange. Hun kan tillade sig det, fordi Naal og Traad falder hende saa ubegribelig let i Haanden, og *fordi hun har fattet Hemmeligheden ved at "benytte Øjeblikket"*. For hende er der intet der hedder: "ikke Tid". *Mennesket har altid Tid til, hvad det for Alvor vil.* Det gælder jo blot om at ville. Den unge Pige, der er ansat i Forretning om Dagen og kun har Aften og Søndag fri, kan endda saa særdeles godt baade sy Kjoler og Undertøj til sig selv uden at slide Øjnene ud af Hovedet og uden at sidde oppe til ud paa Natten. Hun spilder jo nemlig ikke Tiden. Den Kjole, der vilde tage den professionelle Syerske to Dage, tager hende neppe én. Hun har engang for alle sine Maal, hun er vant til at haandtere netop de Stoffer, der passer hendes Person, hun er fri for at aflæse Modejournalen hver Latterlighed. Medens hun har Besøg af Veninder, medens

der snakkes og pludres og lees, gaar Naalen. Maaske afventer Gæsterne Resultatet, maaske hjælper de med, de er jo alle "faguddannede".

Og Skammen ved selv at sy sine Klæder, Skammen ved at være "hjemmegjort", den har jo ikke nemt ved at klare sig, naar hele Landets unge Døtre, fra Kongens til Skraldemandens lærer akkurat det samme.

Den, der som Barn, paa en munter og formaalistjenlig Maade har lært at arbejde, véd, at Haandarbejdets store og rørende Charme netop ligger i, at hvert ledigt Minut kan anvendes dertil. Det vokser fast umærkeligt som Planten.

Den bekendte og forhadte "Klud", som en vis Tid ansaaes for det eneste saliggørende, er ligesaa kedsommelig og ørkesløs som den Flytten Sandbunker frem og tilbage, hvormed man i slette Fængsler piner Fangerne. Barnet maa lære alle Slags Sting, men hvert Sting maa føre til et praktisk Resultat - om saa dette bestaar i en Gulvklud.

Og nu det "skønne Haandarbejde". For en Snes Aar siden var det endnu Skik, at unge og gamle Kvinder, naar de var sammen, hver sad med sit Haandarbejde - ofte til fælles Beundring. Disse Arbejder var nu ikke saa stor Beundring værd, fordi Smagen i hin Periode var saare lidet tiltalende. Man kunde kun med yderste Vanskelighed skaffe et virkelig smukt Mønster, og havde man endelig Mønstret - snarest en Kopi fra gamle Kunstneres Arabesker - saa kneb det at faa smukke Farver. Nu er dette anderledes. Vor Tids Malere er ikke bange for at hellige Haandarbejdet baade Tid og Talent. Der findes nu dejlige Mønstre og dejlige Farver, men det er saa uendelig faa Kvinder, som sysler med Udførelsen af saadanne Arbejder. "Det skønne Haandarbejde" har en dobbelt Opgave. Det forskønner et Hjem som intet andet, naar undtages Blomster. Og - det allervigtigste - *det er en Beroligelse for Sind og Nerver*. Man synes slet ikke at vide af eller regne med disse to Faktorer. Mange Hjem dannes i vor Tid med stor Bekostning, ja med Hjælp af berømte Husarkitekter, der endog udvælger Kunstværker til Væggene. Men paa Haandarbejdet tænker ingen. Har man Brug for Puder, gaar Husarkitekten hen og udvælger smukke Stoffer i Brokade og Silke, og dermed lader man sig nøje. Ægte Tæpper paa Gulvene, indforskrevne Kniplingsduge paa Bordene og vævede Betræk paa Møblerne. Der føles ingen Trang til, ingen Længsel efter Husmoderens personlige Haandarbejder, det, som netop vilde give Hjemmet dets sidste festlige Præg. Det er, som om man endnu har Skrækken i Blodet fra den Tid, hvor skrigende græsgrønne Puder og hækledede Lapper laa over Stoleryggen og klæbede fast paa de uskyldige Gæster.

De fleste Kvinder har en ejendommelig Fantasibegavelse, der kunde give sig de skønneste Udslag paa dette Omraade, om de gik til Opgaven med Lyst og Tillid til sig selv.

Men den anden heldbringende Virkning er jo langt vigtigere. *Kvinden kan ikke, som Manden, sidde stille med Hænderne i Skødet og føle Hvilens absolutte Velvære*. Hun er gennem Aarhundreder trænet til at udføre saamange Smaasysler saa at sige paa en Gang, at hun altid har hundrede Ting i Hovedet, for hver Ting hun naar at udføre. Er hun i Ro, arbejder hun ikke, saa kredser Tankerne først rastløst for Alvor. Cigaretten er for enkelte Kvinder et vist nerveberoligende Middel, men dels er der jo endnu mange Lande, hvor man har saa liden personlig Frihed, at der kun tør ryges i de højeste Kredse uden at vække Anstød, og dels kan Cigaretten ikke siges at være et ufarligt Middel. Det syge Hjerte, de oprevne Nerver, som de

allerfleste Kvinder lider under, maa have noget, der styrker og beroliger. Og der kommer Haandarbejdet som det vidunderligste Middel - naar det ikke forceres.

Den moderne rastløse Kvinde, der intet tager sig til, eller den moderne rastløse Kvinde, der arbejder med Hjernen og udretter Mands Gerning, har det tilfælles, at de i ledige Stunder ikke ved, hvad de skal gøre med deres Hænder. De drejer paa Ringe, de retter paa en dadelløs Frisure, de fletter Fingrene i hverandre - de savner den lille lette, halvtmekaniske, og dog tankeanspirende og opmærksomhedskrævende Syssel, som "det skønne Haandarbejde" er. *Der er mangfoldige Nutidskvinder, der ikke vil tro dette, de er vokset op med Afsky og Foragt for det gammeldags Haandarbejde, og de lærer først at skatte dets Betydning - paa Nerveanstalten, hvor de søger hen for at lære Hvilens Sødme at kende.*

Forord til „Das Antlitz des Kindes“ af Karin Michaëlis. Neuffeld & Henius Verlag, Berlin, 1931. Side 11-13

Einleitung

Von

Karin Michaelis

Ich könnte mir vorstellen, daß am Tage des Jüngsten Gerichtes, wenn die Erde ihre Toten ausspeit und die Menschen in Gerechte und Ungerechte geteilt werden, der oberste Richter jeder Frau die Frage stellt: Hast du deine Pflicht getan, hast du Kinder geboren? Und dann müßten alle die, die ihm lächelnd zunicken, ohne weiteres in den Garten des Paradieses eingelassen werden, während die andern noch einmal ein Leben leben müssen, um die Pflicht zu erfüllen, ohne die man nicht in die ewige Seligkeit eingehen kann.

Mit den Männern ist es ganz was anderes. Die kommen hinein, wenn sie nur ihren Paß in Ordnung haben, und auf ihrem Paß steht geschrieben, daß sie ihre Geschäfte ohne besondere Betrügereien geführt, daß sie ohne zwingende Notwendigkeit keinen Mitmenschen erschlagen, daß Sie ihre Frauen nicht zu Tode gequält haben und dergleichen mehr.

Die Frauen jedoch brauchen einzig und allein ganz etwas anderes: Das Kind, das in ihnen wuchs und gedieh.

Für mich ist jede Frau, die ein Kind geboren hat, heilig. Wir andern, die Männer und die unfruchtbaren Frauen, sind dafür da, um über sie zu wachen und sie zu beschützen. Denn sie hat das Größte geleistet, was der Mensch ebenso wie das Tier und die Pflanze der Welt zu leisten vermag: sie hat neues Leben hervorgebracht.

Wenn die Frauen eines Tages dieser ihrer Berufung nicht mehr Folge leisten, so können Tausende von Sonnen die Erde bescheinen, Berge von Radium aus dem Meer emporsteigen, alle Straßen mit Gold gepflastert sein, die letzten Lebensrätsel ergründet, es ist alles umsonst. Mag dann die Wissenschaft auch den Gang der Gestirne beeinflussen und die Menschen durch Luft und Wasser wandern lassen, wie bis jetzt über die Erde - die Ewigkeit erfriert und alles stockt und wird still.

Es heißt: Im Anfang schuf Gott Himmel und Erde. Es sollte heißen: Im Anfang schuf Gott das Weib, damit sie gebäre!

Aber wir kleinen, armseligen Menschen sehen so viel große Wunder, daß wir das Staunen schon längst verlernt haben. Wir grübeln über Erfindungen nach, die das tägliche Leben für uns und unsere Nachkommen bequemer gestalten sollen, wir jubeln, so oft wir durch solch eine neue Erfindung ein bißchen weiter von dem alten Wort abrücken: Im Schweiß deines Angesichtes sollst du dein Brot essen! Und während wir uns mit solchen Kleinigkeiten abgeben, geschieht es immer wieder, daß arme Frauen aus Angst vor der Härte der Menschen die kostbare Frucht ertöten, die in ihrem Schoße reifen soll. Kleine Kinder gehen jämmerlich

zugrunde, weil ihre Mütter nicht wissen, wie sie aufziehen und wie sie ernähren. Wir wissen das alles und wir schämen uns nicht, unser Herz schreit nicht zum Himmel, denn immer noch denkt jeder von uns nur an sich selbst und jeder vergißt, daß wir in Wirklichkeit doch nur Ähren eines gemeinsamen Ackers sind, daß die gleiche Sense uns trifft, daß wir gemeinsam hinsinken, welken und vergehen.

Mutter und Kind - dieser Begriff sollte allein das Leben reicher machen und die Gedanken verschönern.

Es ist schon viele Jahre her, da schrieb ich ein Buch, das hieß: Das Buch der Liebe. Ich weiß kaum mehr, wovon das Buch handelte, erinnere mich jedoch, daß ein Kritiker damals schrieb: Dieses Buch ist das Papier nicht wert, auf dem es geschrieben wurde. Und unter diese Worte – mehr hatte er nicht zu sagen - setzte er seinen Namen. Das tat weh, hinderte mich jedoch nicht, andere Bücher zu schreiben, viele Bücher, nur daß ich ihnen andere Titel gab. Sie hätten jedoch alle so heißen können. Denn für mich dreht sich alles immer nur um die Liebe. Um die Liebe zwischen Mann und Frau, zwischen Mutter und Kind, zwischen Mensch und Tier. Die Liebe, die mir am meisten nahe geht, ist die Liebe zum Tier, die Liebe, die mir am heiligsten erscheint, ist die Liebe zum Kind. Und um auch mein Scherflein beizutragen auf dem ungeheuren Weltaltar, sende auch ich dieses Buch in die Welt. Möge es in demselben Geist aufgenommen werden, in dem es geschrieben wurde, im Geist der Liebe zu allem, was keimt, wächst und gedeiht.